

מה מרגישים כשמתגרשים

דרך ההתמודדות הרגשית והמעשית
עם מסע הגירושין

עו"ד אביבית מוסקוביץ וד"ר נעמי כהן

תוכן העניינים

7	על קו הזינוק
12	פרק 1: האהבה כבר לא גרה כאן יותר
19	פרק 2: הסיבות העיקריות לגירושין
31	פרק 3: גירושין ובגידות
51	פרק 4: גירושין ואלימות במשפחה
79	פרק 5: יוצאים למסע הגירושין
88	פרק 6: עורך דין לענייני משפחה
104	פרק 7: המגשר – גשר על פני מים סוערים
111	פרק 8: הפסיכולוג – שומר נפשנו
126	פרק 9: בית המשפט ובית הדין – את מי להעדיף?
140	פרק 10: היערכות להופעה בפני הערכאות
154	פרק 11: אסטרטגיה
165	פרק 12: הילד בסבך הגירושין
181	פרק 13: משמורת

190	פרק 14: איך ומה לספר לסביבה
205	פרק 15: משפחה אחרת
222	פרק 16: עגינות וסרבנות
231	פרק 17: סוף מעשה במחשבה תחילה
247	על קו הסיום

עורך דין לענייני משפחה

לאחר ששקלתם בכובד ראש את המשך חייכם המשותפים והחלטתם בסופו של דבר לפרק את הקשר, זהו המקום להכניס לתמונה את העוזר החדש כנגדכם – עורך הדין לענייני משפחה, שילווה אתכם לאורך התהליך כולו. ככלל, אדם חסר השכלה משפטית, ואף אדם שרכש השכלה משפטית תיאורטית וחסר לו הידע המעשי בתחום דיני המשפחה, לא יוכל לנהל מבחינה משפטית את המערכה כשמדובר בגירושין. אפילו אם המתגרש הוא במקצועו עורך דין, אך העיסוק בדיני משפחה אינו תחום התמחותו, יזדקק לעזרה משפטית, וכבר אמרו חז"ל כי "אין אסיר מתיר עצמו מבית האסורים".¹⁸

על כן חשוב, כבר בתחילת המשבר, לגייס עורך דין המתמחה בענייני משפחה, שינהל עבורכם את תיק הגירושין מתחילתו ועד סופו. הוא יסלול עבורכם נתיב בטוח באמצעות

עצות משפטיות ואסטרטגיה נכונה עד שתגיעו לחוף המבטחים בכל התחומים הקשורים למשבר הגירושין, ויחליץ אתכם ממארכים ומשדות מוקשים באופן היעיל והראוי ביותר.

מדוע חשוב להיעזר בעורך דין מיומן? היות שהמתגרש, על פי רוב בפעם הראשונה בחייו, יחווה חוויות ויהיה חשוף להתרחשויות שרק עין מקצועית ומיומנת תדע כיצד נכון להתמודד עמן וכיצד ניתן שלא להיקלע למהמורות וכמובן לחסוך נזקים עתידיים, שלעתים בהיעדר יד מכוונת עשויים להיות משמעותיים מאוד ואף בלתי ניתנים לתיקון.

לתשומת לבכם, בשלב זה בדרך כלל לא כדאי לשתף בהחלטה על הפנייה לעורך דין את בן או בת הזוג שמהם עומדים להתגרש. מומלץ לפנות לעורך הדין בדיסקרטיות ולנהל מולו את המהלכים השונים. ייתכן שעורך הדין ירצה לצרף למהלך אנשי מקצוע נוספים, כגון פסיכולוג, רואה חשבון, שמאי מקרקעין, חוקר פרטי וכדומה.

אז איך מתחילים? בין אם אתם אלה שרוצים לפתוח בהליכי הגירושין ובין אם נגררתם לתהליך בעל כורחכם, לפני כל צעד שתעשו, בדקו קודם כול את הזכויות ואת המצב המשפטי כדי לפעול בצורה מושכלת.

עורך דין מומחה בדיני משפחה הוא הגורם הרלוונטי ביותר שיסייע לכם לקבל תמונה מלאה לגבי זכויותיכם וחובותיכם כלפי בן או בת הזוג והילדים המשותפים וכן לצורך בניית

אסטרטגיה שתוביל אתכם לתוצאה האופטימלית. אין להקל ראש בבחירת עורך הדין ובתהליך הייעוץ המשפטי, שכן מדובר בהליכים מכריעים וחשובים. הייעוץ המשפטי גם יסייע לכם למזער נזקים ולחסוך כסף רב בהמשך. כמו כן, כידוע, ידע הוא כוח, וככל שתדעו יותר בפני מה אתם עומדים, כך תשכילו לנהל את הליך הגירושין באופן המיטבי.

דוגמה לחשיבותו של ייעוץ משפטי לבן הזוג בנוגע לנכס משותף: אסף ודנה נשואים זה חמש שנים. אסף הביא עמו לנישואין דירה שרכש לפני הנישואין. משרץ משבר בין בני הזוג, טענה דנה שגם לה יש זכויות בדירה. "זה הבית שלי", היא אמרה, "כאן נולד התינוק שלנו." אסף המבולבל פנה לייעוץ. לעורך הדין שלו הוא סיפר שעל הבית הזה שולמה משכנתא מהחשבון המשותף לאורך תקופת הנישואין, ושכמהלך החיים המשותפים גם נערך בבית שיפוץ. בשים לב לעובדות הללו, שאל אסף מה מצבו המשפטי. התשובה שקיבל הייתה שאכן בשנים האחרונות נפסקה לעתים בבית המשפט כוונת שיתוף בנכסים מסוימים של אחד הצדדים, אם בתקופת הנישואין שולמה משכנתא ו/או נערך שיפוץ בבית המגורים, וייתכן שבית המשפט יקבע כי הייתה כוונת שיתוף ספציפי בנכס. עם זאת, במקרה של אסף, נאמר לו בייעוץ כי היות שמדובר בנישואין קצרי מועד, גם שיקול זה ינחה את בית המשפט בבואו להכריע בסוגיה, ובהחלט ייתכן שבית המשפט יקבע כי בהתחשב בעובדות, כל מה שדנה תקבל יהיה החזר של השקעותיה.

קווים לדמותו של עורך הדין

עורך הדין הופך להיות הדמות המשמעותית ביותר לצדכם במהלך הגירושין. לעתים תיווכחו לגלות שהוא לא רק מומחה מקצועי, אלא שהוא הפך להיות עבורכם דמות תומכת, מכילה, המשקפת את המציאות ומסדרת את הכלים על לוח השחמט לטובתכם, ממש כמו חבר טוב או בן משפחה.

לפני הכול, כאמור, חשוב שהתמחותו היחידה של עורך הדין שתבחרו תהיה בתחום דיני המשפחה. זוהי התמחות חשובה במסגרת מקצוע עריכת הדין, שהרי מקצוע זה מזמן לעוסקים בו שפע של נתיבים. תחום דיני המשפחה הוא תחום ייחודי, שיש בו פסיקה ותקדימים ייחודיים, הנהירים רק למתמקצעים בתחום. עורך דין שמתעסק מדי יום ביומו בדיני משפחה, יכיר על בוריים את הליכי הדיון בענייני משפחה, ולא יסב נזקים שעלול לגרום עורך דין שאינו מקצוען בתחום.

חשוב שעורך דין מומחה בדיני משפחה ידע לבנות עבורכם אסטרטגיה שתתאים למקרה שלכם, לנסיבות המקרה ולאופייכם, ויפעל לטובתכם. אמנם חזקה על כל עורך דין שידע לכתוב כתב תביעה או כתב הגנה, אך עורך דין שכזה לא יספק לכם את הערך המוסף שעשוי לספק עורך דין שהתמחה בדיני משפחה.

לא רצוי לבחור עורך דין שהוא קרוב משפחה או ידיד אם תחום התמחותו אינו דיני משפחה, וגם לא בעורך הדין הצמוד

שניהל עבורכם את עסקיכם בנושאים ובתחומים אחרים. אל תעלו בדעתכם לגייס לשירותכם את עורך הדין שאצלו ערכתם את החוזה לרכישת דירה ואת ההסכם לקבלת המשכנתא, גם אם הוא מוכשר בתחומו ואפילו סימפטי וחביב. בחרו בתבונה את עורך הדין שלכם, כי במידה רבה תהיו נתונים בידיו בתקופה הקרובה, והוא אמור למקסם עבורכם את ההישגים האישיים בתהליך הגירושין.

מאפייניו של עורך דין מומחה בדיני משפחה

מהם הקריטריונים לבחירתו של עורך דין טוב שידע לטפל במשבר בהצלחה מרבית לטובתכם, ושידע גם להדוף בתבונה מתקפות מהצד השני, שוודאי יצטייד גם הוא בעורך דין?

1. מצאו עורך דין המתמחה בדיני משפחה, שאיננו "כולביניק" המטפל בנושאים מנושאים שונים, מנדל"ן ועד פלילים.
2. לעתים אין להסתפק בעורך דין מיומן בדיני משפחה, ויש לחפש בקרב עורכי הדין המתמחים בדיני משפחה את אלה המיומנים בטיפול בבעיה המסוימת שלכם. למשל, אם בן הזוג מבקש להגר מן הארץ, יש צורך לגייס עורך דין המתמחה ובקי

- בתיקי הגירה, שידאג שלא תואשמו, למשל, בחטיפה.
3. הקפידו לבחור עורך דין המתנהל בסגנון המתאים לכם, שתוכלו להתחבר אליו ברגעים הקשים, ושיהיה ברור שיענה על הצרכים שלכם.
4. מבין עורכי הדין המתמחים בדיני משפחה, בחרו את מי שהוא בעל יכולת הכלה וניסיון חיים, פתוח ורחב אופקים.
5. חשוב שעורך הדין יהיה סבלני וסובלני ובעל יכולת הקשבה. חשוב שניתן יהיה לשוחח עמו בגובה העיניים, ושתוכלו להיפתח בפניו, לתת בו אמון מלא ולחשוף בפניו גם את הסודות הכמוסים ביותר. יש חשיבות רבה לכך שהוא ישמע את קולכם, יתייחס לתחושותיכם ויאפשר לכם להתנהל בנוחות.
6. אל תתרשמו מעורך דין מתלהם שעורך בפניכם מצג של כוח מדומה, הכולל צעקות והתנהלות בוטה, בתקווה לשאוב מהתנהגות זו ביטחון. לעתים זוהי רק הצגה, ועורך הדין המתלהם, הבוטה, עלול להפנות נשק זה גם כלפי לקוחו. לא פעם אנו נתקלים בבתי המשפט בעורכי דין בעלי גישה תוקפנית, המלבים את האש ויודעים "לתת פייט" והצגה טובה, אבל בעקבות זאת לקוחותיהם נאלצים לשהות פרקי זמן ממושכים בבתי המשפט. עדיף שעורך הדין לא יהפוך את חייכם ואת התיק שלכם להצגה תיאטרלית חסרת תוחלת.

7. העדיפו משרד דינמי, שיש בו צוות של עורכי דין, אבל הקפידו לסכם מי מייצג אתכם בדיונים. משרד עורכי דין מכובד, ששמו הולך לפניו ומחויב למוניטין שלו, ייתן לכם ביטחון וכוח, אך לא יפריח לחלל האוויר הבטחות ללא כיסוי.

8. יש חשיבות מכרעת לוותק המשפטי של עורך הדין ושל צוותו. אין תחליף לניסיון בכל תחום עיסוק, ובפרט בתחום הגירושין שהוא רגיש ורווי אמוציות.

9. בתהליך הרגיש של הגירושין זמינותו של עורך הדין היא קריטית. עורך דין שיעשה עבורכם את העבודה הטובה ביותר הוא זה שיקפיד לעבור על התיק ויהיה מעורה בפרטים גדולים כקטנים. הוא יהיה זמין עבורכם או ידאג שצוות המשרד ייתן לכם מענה, ובכל מקרה לא ישאיר אתכם תלויים באוויר.

10. חשוב לבחור עורך דין שישאיר אתכם בתמונה באופן מלא, שיתחשב ברגשותיכם, יידע אתכם במהלכים ובהתפתחויות בתיק ויעשה זאת בעקביות, מבלי שתצטרכו לרדוף אחריו כדי להבין היכן אתם עומדים.

11. יש יתרון לבחירה בעורך דין שהוסמך גם כמגשר, ושמאמין בניהול משא ומתן. עורך דין כזה יעדיף לחסוך ללקוחותיו אנרגיה, זמן וכסף. חשוב שעורך הדין יהיה בעל עוצמה, אך יוכל גם לסייע לכם להגיע להבנות ולהישגים, יסיים את הסכסוך במהרה ויאפשרו לכם להתקדם הלאה בחייכם.

איך תמצאו את עורך הדין המתאים לכם?

אנחנו חיים בעידן המידע. כמות המידע שהאדם במאה העשרים ואחת נחשף אליה היא עצומה. ומידע הוא כוח, אם יודעים כיצד לנהל אותו ולסנן אותו. הדבר נכון גם בתהליך של בחירת עורך הדין.

ברגע שתתחילו לחפש עורך דין בהתאם לקריטריונים שהצגנו למעלה, תוצפו בהצעות ובשמות. כל אחד יישבע בפניכם שעורך הדין שהוא מציע הוא הכי שווה בתחומו. שמותיהם של עורכי הדין הטובים עוברים מפה לאוזן, אבל יש לזכור שמדובר בעניין סובייקטיבי, ויש להתאים את עורך הדין לתיק האישי שלכם. לא כל מי שהתאים לחבר או לבן משפחה, יתאים בהכרח גם לכם.

לאחר שתשאלו חברים ובני משפחה, סביר להניח שתפנו לדוקטור גוגל ותחפשו באינטרנט עורכי דין מומלצים. האינטרנט הוא כלי רב עוצמה החולש על חיינו, ויש לעשות בו שימוש מושכל לחיפוש עורך דין מתאים, שכן הוא אינו מאפשר מגע אישי ואנושי או התרשמות בלתי אמצעית מהאדם שבו תשימו את מבטחכם. לכן הקפידו לקרוא לעומק דיווחים ופרסומים באינטרנט ובעיתונות על עורך הדין ועל המשרד ובדקו מיהו הצוות המטפל במשרד שעל אודותיו נכתב באתר המשרד.

כמו כן בהחלט ראוי להסתייע בהמלצות של לקוחות שטופלו במשרד, אם הן עלו לאתר המשרד. לאחר שתאספו

את הנתונים ותחליטו מי יכול להיות מתאים עבורכם, עליכם לעבור מהעולם הווירטואלי לעולם האמיתי.

הכרחי לתאם פגישת היכרות ראשונית עם עורך הדין באמצעות הטלפון או המייל, ולהגיע לפגישה עם תיק מסמכים ראשוני. אל תסתפקו בשיחת טלפון, כי אין תחליף לפגישה אישית פנים אל פנים ולמסרים שאפשר להעביר ולקבל בפגישה אישית. רק לאחר הפגישה תחליטו אם יש מקום להמשיך עם אותו עורך דין. בדקו אם נוצרה ביניכם כימיה, אם אתם חשים שאתם מוכנים לתת בו אמון, אם לדעתם יש בארגז הכלים שלו כלים מתאימים לניהול משפטי של המשבר האישי שלכם. בקיצור, אם מצאתם את איש המקצוע שאליו אתם יכולים להתחבר.

ולבסוף – שאלת העלויות. הכלל הידוע, שזול הוא בסופו של דבר יקר, עובד גם כאן. שירותי עריכת דין אינם מתומחרים במחיר אחיד, אך מחיר נמוך במיוחד הוא איתות לסכנה מתקרבת, והוא יניב לעתים קרובות שירות פחות יעיל, פחות איכותי ופחות מקצועי, שהרי יש גבול לכמות ההשקעה של עורך דין ולמספר השעות שישקיע עבור לקוחו אם התיק תומחר במחיר נמוך במיוחד.

בשל ריבוי עורכי הדין בארץ, קיימים לא מעט עורכי דין המוכנים לתמחר את פעילותם במחיר נמוך מאוד, מבלי לקחת בחשבון שעבודה בתחום דיני המשפחה מצריכה השקעה רבה של זמן ומאמץ עם הלקוח ובלעדיו. לעתים מדובר בהיקף של מאות שעות, מה שעלול לגרום לכך שבעלי מקצוע המזוילים את מחיריהם, נוטשים את הטיפול בתיק בשל חוסר כדאיות

ויחס לא הולם בין ההשקעה שלהם מבחינת שעות עבודה, לבין התמורה הכלכלית הנמוכה שהם מקבלים מהלקוח. כשהתמחור לא הגיוני ביחס לכמות העבודה הנדרשת בתיק, הדבר עשוי לקבל ביטוי בעצם הטיפול בתיק. זכרו, לכל שירות יש את המחיר שלו, ושירות איכותי כרוך במחיר ראוי. לכן כשמגיעים לסיטואציה רגישה וקריטית כל כך, רצוי להשקיע ולקבל שירות איכותי, מקצועי, מהיר ויעיל.

חובת הסודיות

חובת הסודיות היא מכללי האתיקה החשובים והמחייבים בהתנהלות מול אנשי המקצוע המלווים אותנו בכלל ובתיק הגירושין בפרט – עורך דין, פסיכולוג, רופא, עובד סוציאלי, אנשי חינוך, רואה חשבון ועוד. חובתם הבסיסית של אנשי המקצוע הללו היא שמירה על סודיות המידע שהלקוח מוסר להם, וזהו התנאי הבסיסי המאפשר לאדם לפתוח את סגור לבו בפני הגורם המקצועי המלווה אותו. חובת הסודיות חייבת להתקיים ביחסי לקוח ועורך דין. היא בגדר חובה אתית ומוסרית מן המעלה הראשונה, והיא חיונית לעורך הדין כדי שיוכל להפיק את המרב לטובת לקוחותיו בסיטואציה המשפטית. שמירת הסודיות היא זכות בסיסית של הלקוח וחובה בסיסית של עורך הדין. בלעדיה לא ייתכן טיפול ראוי בתיק.

לכן, ברגע שעובדה זו ברורה לשני הצדדים, מומלץ, למרות הקושי והמבוכה, לפתוח בפני עורך הדין את כל הקלפים, לרדת לפרטי פרטים, להגיע לחקר האמת ובכך לתת לעורך הדין את כל הכלים הדרושים להשגת המטרה.

לעולם אל תסתירו שום פרט מעורך הדין שלכם, כיוון שאינכם יכולים לדעת איזה מידע חשוב או אף קריטי במהלך המסע המשותף. קרו בעבר מקרים מביכים שבהם עורך דין נחשף למידע שהוסתר ממנו, ועורכי הדין מהצד השני חשפו אותו בפניו. מדובר בסיטואציה שהיא לא רק מביכה ושוברת אמון, אלא גם עשויה לפגוע בזכויותיכם ובהישגים שהייתם יכולים להשיג. שקיפות צריכה להיות שם המשחק ביניכם לבין עורך הדין שלכם.

לדוגמה, גבר בשם אמנון, שאשתו עירית טענה שהיא רוצה שלום בית כדי לקבל מזונות אישה ולא לאבד את זכותה לכתובה, אך התברר כי הדברים נאמרו מן השפה ולחוץ, וכי היא כלל אינה מעוניינת בשלום בית, אלא רק בבית שלם.

אמנון היה חלש מאוד, סבל מדיכאון ולא הצליח לתעד את מעשיה של אשתו בבית. במהלך ההליכים המשפטיים הוא הגיע למצב אובדני ולבסוף אף עזב את בית הזוג. כאשר יצא מן הבית, הוא קיבל דיווח על מעשיה של עירית מילדיהם המשותפים, והחל לחשוד שהיא מתרועעת עם גברים. הוא הזמין את שירותיו של חוקר פרטי, וזה עקב אחרי עירית, וכבר באותו יום תפס אותה מקיימת יחסי מין עם גבר על חוף הים.

כשהמקרה הגיע לבית הדין הרבני, מתוך הגינות שיתפו באי כוחו של אמנון את באת כוחה של עירית כי מצוי בידיהם מידע על כך שהלקוחה שלה בגדה בבעלה, ושכדאי לסיים את הפרשה מחוץ לכותלי בית הדין ברוח טובה ובלי פגיעות מיותרות.

עורכת הדין, שלא ידעה על הבגידה, היות שהלקוחה שלה הסתירה ממנה את מעלליה, גיחכה ולא התייחסה ברצינות להצעה. במהלך הדיון באולם בית הדין נכנסו החוקרים והחלו להעיד בתיק מטעמו של אמנון, בשעה שכל הראיות בידיהם. עירית הכחישה את ההאשמות, וטענה כי הגבר שעמו שהתה בלילה על חוף הים הנשים אותה בהנשמה מפה לפה, כיוון שלטענתה היא סובלת מקוצר נשימה, וכי מעבר לכך לא היה ביניהם דבר.

לבאי כוחו של אמנון לא היה עניין להלכין את פניה של עירית ברבים, אולם היא לא הותירה בידיהם ברירה, ולכן נאלצו להציג את הראיות, ובו במקום קבע בית הדין חיוב בגט, שלל מעירית את מזונותיה, היא איבדה את הכתובה שלה באופן אוטומטי, ואף נכתב בגט שלה שהיא אסורה על בעלה ובועלה.

מקרה זה ממחיש עד כמה חשוב לסמוך על מקצוענותו של עורך הדין, לסייע לו באמצעות שיתופו בכל פרט ולומר לו רק את האמת, כדי שיצליח לגבש אסטרטגיה משפטית נכונה שתפעל לטובתכם.

זהו איש הסוד הקרוב אליכם ביותר בתקופה זו, והסתרת האמת מפניו עלולה לגרום לכם נזקים. חשיפת האמת בבית

המשפט על ידי הצד השני, מבלי שעורך הדין שלכם מודע לפרטים שהסתרם מפניו, תקשה עליו – גם אם הוא עורך הדין המיומן והמנוסה ביותר – למזער נזקים ולהחזיר את הגלגל לאחור. הסתרת האמת במקרה כזה משחקת לידי הצד השני ועלולה להפיל אתכם למלכודת משפטית שטמנתם לעצמכם במו ידיכם.

חשוב שתדעו שהמידע שחשפתם בפני עורך הדין שלכם לא יוכל בשום פנים ואופן לשמש נגדכם. חובת הנאמנות אליכם ולסודותיכם מחייבת את עורך הדין גם אם תעזבו אותו ותעברו לטיפולו של עורך דין אחר, וגם אם הצד השני הוא זה שיביא את המידע אל דוכן העדים.

עורך הדין שלכם בהווה או בעבר מחויב בסודיות אליכם בלבד, אך לעתים הוא מחויב בסודיות כלפי שני הצדדים, כלומר כלפיכם וכלפי יריבכם המשפטי. מוזר? לא בהכרח.

במקרה שעורך הדין הוסמך לנקוט הליך של גישור, חובת הסודיות שלו מתרחבת לשני הצדדים. במקרה כזה הוא יוכל להעיד רק אם שני הצדדים יסירו ממנו את חובת החיסיון.

ככלל, אם נוצר צורך בהסרת החיסיון, ואתם עצמכם הבעתם את נכונותכם להסירו – ניתן להסירו. אך כל עוד לא הסכמתם להסרת החיסיון – פיו ומקלדתו של עורך הדין יישארו סגורים.

לסיכום, אפשר ללמוד על חשיבותו של עורך הדין בתהליך הגירושין מהמונולוג של לביא, שהחליט להתגרש לאחר לבטים ארוכים והתאמץ מאוד לגמור את זה יפה:

החלטתי שחיי הנישואין הגיעו לקצם אחרי לבטים ארוכים, אחרי שחודשים ארוכים ליבנתי עם עצמי איך יסתיימו נישואי, מתוך מחשבה רבה על ילדי ועל המשפחות שלנו שהכירו עוד בטרם נישאנו. עברו עלי מחשבות מה יגידו ואיך יהיה. הבנתי שעם בת זוגי אין לי איך לדבר בהיעדר תקשורת תקינה.

פניתי בסוף לאביה, ששידר הבנה וחוסר הבנה. מיותר לציין ששקלתי ארוכות את מילותי בטרם הפגישה. אחרי שעתיים לבסוף הבנתי שנפלתי על אוזניים ערלות. אציין כי לאבי זוגתי נאלצתי לרמוז כי בתו התנהגה שלא כיאה לבת ישראל. למרות שהפגישה לא הצמיחה פרי לא התייאשתי וחיפשתי להפוך כל אבן אפשרית כדי להגיע לגירושין מכובדים בעיקר לטובת בני. הצעד הבא היה קביעת פגישה עם הדוד של זוגתי דאז, והכול כדי שתישמר רוח טובה. גם שם לצערי נפלתי על אוזניים ערלות.

לבסוף, בלית ברירה ואחרי המון שיקולים ששקלתי ואחרי הכוונה של עורכת הדין שעמה התייעצתי, נאלצתי להגיש את תביעותי בבית הדין הרבני. גם בנושא התביעה דרשתי לשמור על עדינות מרבית ולא לפגוע בשם בת זוגי. אציין כי בת זוגתי דאז טענה כי רוצה שלום בית

בבית הדין הרבני, אבל המציאות הראתה אחרת, הכול היה אסטרטגיה בלבד. בפועל מעשי אשתי לא הותירו ולו פתח קטן לשלום בית. בדיונים שהתרחשו בבית הדין הרבני כל אימת שניסיתי ללכת לקראת אשתי דאז קיבלתי "סטירה".

במהלכו של ההליך כל ניסיון שלי לנהל את הדברים בטוב ולהוביל להסכם מכובד זכו לכך שהצד השני תרגם אותי כבעל חולשה, ולמעשה התיאבון לא פסק מהצד השני, ככה שמצאתי עצמי מול קיר אטום. בשלב מסוים אפילו ראש אב בית הדין שניסה להובילנו להסכם אך לדאבוני גם זה לא צלח, לאור דרישות בלתי מתפשרות מטעם הצד השני. לבסוף בית הדין פסק חיוב בגט. אציין כי הייתה זו דרך ארוכה של כשנתיים, תוך שבאמצע התחלף הרכב דיינים לבקשת האישה.

במקרה הפרטי שלי ניסיונותי ללכת בדרך הקצרה התבררו בדיעבד כי הם בגדר דרך ארוכה. בעצם אני רוצה לומר כי יש אנשים, במיוחד כשבזוגיות אין איזון כוחות, שמפרשים ניסיונות לסיים ברוח טובה כחולשה. אם הייתי מסוגל להבין זאת אז, בטח הייתי מוציא הרבה פחות אנרגיות להגיע להסכם ומקצר לעצמי את הדרך מאוד.

אינני יכול לומר שזו תמיד המציאות, והמקרה שלי מלמד עבור מקרים אחרים, אבל אני יכול לומר שצריך לדעת לעתים להרפות ולנסות דרך אחרת ויפה שעה קודם.

אני חושב שמה ששמר על האיזון הנפשי שלי והיכולת לראות את טובת בני היה הייעוץ שקיבלתי מעורכת הדין שייצגה אותי, שנתנה לי לחוש כאם שמטפלת בבנה. היו לי שנתיים קשות מאוד, כל יום הוליד דבר חדש וקשיים חדשים ואתגרים שמעולם לא נאלצתי להתמודד עם שכמותם.

מטבעי אני אדם מופנם שלא נוטה לשתף ברגשותי. בשל תכונת האופי הזו התקשיתי בהתחלה להיפתח מול עורכת הדין שייצגה אותי, היות ומבחינתי היה זה לפתוח את סגור לבי וסודותי הכמוסים בפני זר מוחלט, מה גם שחשתי כבר שאופי תיק הגירושין שלי גרם לי לא לסמוך על איש בעולם. אבל בחלוף תקופה קצרה יחסית הצליחה עורכת הדין שלי להשיל מעלי את המחיצות, ולכן אני מבטא את תחושתי כי חוויתי אותה כאם אף כי שנינו בני אותו גיל. היום, כאשר עברו כמה שנים טובות ואני במקום אחר וטוב, אם יש עצה שאני יכול לתת למי שעובר הליכי גירושין זה לבחור עורך דין מקצוען, בעל ביטחון עצמי שניתן לסמוך עליו ושיש לך כימיה איתו, כזה שתוכל להיפתח בפניו, שהרי בעצם עורך דין בדיני משפחה הוא כזה שנכנס ממש לקרביים.

פרק 11

אסטרטגיה

ניהול מערכה משפטית בכלל וניהול מערכה משפטית בתחום הגירושין, פירוק המשפחה וגיבוש חובותיהם וזכויותיהם של שני הצדדים בפרט, הוא מהלך מורכב ורגיש, המחייב תכנון אסטרטגי נכון. מובן שאין אסטרטגיה אחת נכונה, וכל תיק אמור לקבל את הטיפול הנכון עבורו בהתאם למרכיביו הייחודיים. למשל, אישה החפצה בשלום בית תגיש תביעות מסוג מסוים ותבקש סעד משפטי מסוג מסוים; ואילו גבר החפץ להתגרש יגיש תביעות מסוג שונה, שיסייעו לו לממש את מטרותיו.

כדי שהתכנון האסטרטגי יהיה נכון וישיא פרי, יש להכיר היטב את השחקנים בזירה. כמו כן מצופה מעורך דין מנוסה שיראה את זירת הגירושין מנקודת מבט רחבה. בהקשר זה, עליו להידרש לשיקולים ולפרמטרים רבים, שכן ניהול משפט משול לבניית בניין: כל קומה ניצבת על הקומה שנבנתה קודם לכן. כמו כן חשוב להבין כי לעתים האסטרטגיה עשויה להשתנות בהתאם להתנהלות בשטח.

בנוסף, כפי שכבר צוין, חשוב לזכור שבמדינת ישראל, שבה קיימות שתי ערכאות שיפוטיות מקבילות בחלק מהתביעות – בית הדין הרבני ובית המשפט לענייני משפחה – יש חשיבות עליונה לתכנון אסטרטגי נכון. זאת משום שלא פעם בני זוג מנצלים את הערכאות המקבילות לצורך ביצוע תעלולים משפטיים לשם השגת הישגים משפטיים ומקסום רווחים כלכליים.

מהי אסטרטגיה נכונה?

ההגדרה ההולמת ביותר לאסטרטגיה נכונה היא, במילים פשוטות, לחשוב מהראש ולא מהבטן. ניהול אסטרטגיה מוצלחת כמוהו כמשחק שחמט מאתגר: תמיד צריך להביט כמה צעדים קדימה אל עבר יעד ברור, ובה בעת לפענח את האסטרטגיה של היריב. ולעולם אין לזלזל ביריב!

תכנון אסטרטגי אינו ייחודי להליך המשפטי. הוא מחויב המציאות כמעט בכל תחומי החיים ובכל עת. בחיי היום-יום אפילו הפעולות הקטנות ביותר מצריכות מאיתנו גיבוש אסטרטגיה כדי להגיע לנקודת הסיום הרצויה.

לדוגמה, אתם רוצים שבתכם בת השלוש תלך לישון בשעה שמונה בערב. כדי להגיע לתוצאה הרצויה, עליכם להשתמש באסטרטגיה המתאימה: לתכנן מתי תהיה המקלחת ומתי ארוחת הערב, כמה זמן תשקיעו במשחק לפני השינה, מתי תקראו סיפור וכן הלאה. ולצורך מימוש האסטרטגיה יש

להשתמש בטקטיקה – אופן הפעולה: אפשר להחליט, למשל, שמאכילים את הילדה בזמן שהיא משתכשכת באמבטיה, וגם מקריאים שם סיפור לקינוח.

בניית אסטרטגיה

ראשית כול סמנו את נקודת הסיום. חשבו איך אתם רוצים שהמצב ייראה בסוף, ואיך בדעתכם להגיע לשם. עליכם להכיר היטב את מבנה האישיות שלכם ולבחון אותו, כדי להחליט מהם גבולות הגזרה שלכם, ולמה תוכלו לשאוף. כמו כן כדאי שתהיו מודעים לכך שמה שמתאים לכם בנקודת זמן מסוימת עשוי לעתים להשתנות בהמשך.

שבו עם עורך הדין שלכם ועם צוות משרדו ושמעו מהן דרכי הפעולה שבכוונתם לנקוט, איך הם הולכים ליישם אותן, ובאילו אנשים הם נעזרים כדי להוביל אתכם לנקודת הסיום הרצויה. היו מעורבים בשיח, חוו דעה, כווננו את השיחה, הציבו גבולות במקרים שבהם נדמה לכם שדרך הפעולה אינה מתיישבת עם הערכים שלכם.

תפקיד חשוב נוסף שיש לכם בעת גיבוש האסטרטגיה הוא איסוף ראיות. זהו תפקיד חשוב מאוד, משום שהראיות הן הבסיס לניהול אסטרטגיה שתוביל אתכם להשגת המטרה. יהיה עליכם לאסוף עבור עורך הדין שלכם מגוון רחב של מסמכים התומכים בטענותיכם – מסמכים בנקאיים וביטוחיים, מסמכים המתעדים את הוצאות הבית והילדים,

מסמכים המתעדים רמת חיים מסוימת ועוד. אנשי מקצוע כגון רואי חשבון, שמאים, אקטוארים וכדומה יסייעו לעתים לעורך הדין לנתח את המסמכים הללו.

לאורך התהליך יתקיימו ככל הנראה ישיבות אסטרטגיה מעת לעת, שהרי האסטרטגיה היא גמישה ועשויה להשתנות תוך כדי התהליך. למשל, לעתים יש צורך להגיב לדבר מה שעושה לפתע הצד השני, דבר שלא ניתן היה לצפות בתחילת הדרך.

במסגרת גיבוש האסטרטגיה עליכם ללמוד ולהכיר היטב את הצד השני. אף שמדובר בכך זוג שחייתם עמו במשך תקופה משמעותית, לא הייתם בעבר בסיטואציה כזאת מולו. כעת יש לבחון היטב את המבנה הנפשי שלו. מהם הדברים שחשובים לו? על מה הוא לא יוותר? מה מניע אותו? מהם האינטרסים הסמויים והגלויים שלו? לעתים כדאי לצרף לצוות החשיבה פסיכיאטר או פסיכולוג שיעזרו לאפיין במדויק את המבנה הנפשי של הצד השני.

פעמים רבות אם תדעו מהן נקודות התורפה של הצד השני ותדאגו לשדר לו זאת, בין בדיבור ובין במעשים, הדבר יוביל לסיום מהיר של התהליך. עם זאת, יש לזכור שאינכם ניצבים רק מול האדם שממנו אתם נפרדים, אלא גם מול עורך הדין שלו. גם הצד השני מצויד בעורך דין, שמשפיע מאוד על האופן שבו מתנהל התהליך. סביר להניח שאם מייצג אתכם עורך דין מנוסה וותיק, הוא יכיר את עורך הדין של הצד השני, את דרך פעולתו ואת צורת חשיבתו – וזהו יתרון אסטרטגי חשוב.

נושא חשוב נוסף הוא אנשי מקצוע המעורבים בתיק. עליכם להחליט יחד עם עורך הדין שלכם אילו אנשי מקצוע נוספים יסייעו לכם להגיע לנקודת הסיום. למשל, אם חשוב לכם הנושא הכלכלי, ואתם רוצים לדעת כמה כסף יהיה לכם בסוף התהליך, חוות דעת חשבונאית פנימית תעזור לכם לקבל החלטות ולהתקדם. ייתכן שתמצאו להיעזר בבודק פוליגרף, בגרפולוג, בחוקר, באקטואר לשם הערכת שווי העסק ועוד.

במסגרת בניית האסטרטגיה עליכם לגבש דרכי פעולה: האם לפתוח בהליכים או שמא כדאי לפצוח דווקא במשא ומתן? עד כמה מסוכן להתחיל לדבר עם הצד השני ללא תביעות? היכן כדאי לפתוח בהליכים? בבית המשפט לענייני משפחה או בבית הדין הרבני? ואילו בקשות כדאי להגיש? האם בקשות שיש בהן הרתעה כה משמעותית, עד שהן יגרמו לצד השני לנהל איתכם שיח כדי לסיים את ההליך בהסכמה? האם יש דרך לקצר את משך הזמן של ההליכים? ולסיום, כדאי לכם לבדוק עם עורך הדין שלכם מיהם השופטים או הדיינים שמולם מתנהל התיק. הידע הזה מעניק לכם כוח ועוזר להבין איך להתנהל מולם, אם אכן עורך הדין מכיר אותם היכרות מוקדמת. שהרי לכל דין או שופט יש אישיות שונה, השקפת עולם משלו, מידה זו או אחרת של אורך רוח, מידת חמלה שונה וכן הלאה.

הבה נבחן שתי דוגמאות לתכנון אסטרטגי ולתוצאותיו במסגרת תיקי גירושין.

רווית, אישה בשנות הארבעים לחייה, הגיעה לייעוץ לאחר שגילתה כי בעלה, רמי, בוגד בה עם נשים רבות. התברר שרמי הוא אדם אינטליגנטי מאוד, איש עסקים מצליח שעושה חיל בעסקיו ומתפרנס היטב. לזוג שלושה ילדים שאחד מהם לוקה בתסמונת בריאותית נדירה וזקוק לטיפול צמוד. ואכן, לאחר שהילד אובחן, רווית התפטרה מעבודתה כאחות והתמסרה בכל מאודה להענקת טיפול, חום ואהבה לילד הפגוע.

לאחר שרווית הפסיקה לעבוד, נגדע גם מקור הכנסתה, כך שהיא הפכה תלויה לחלוטין ברמי, ונאלצה לבקש ממנו כסף בכל פעם שרצתה משהו. כיוון שהייתה ממוקדת מאוד בילד הפגוע, היא גם התעניינה פחות במצב הפיננסי של המשפחה, לרבות מצב הנכסים. העובדה שרווית הקדישה את כל מרצה לטיפול בילד הפגוע גם יצרה עם הזמן ריחוק בינה ובין רמי, והוא הביע רצון להתגרש.

בפני אילו דילמות ניצבת רווית? היא פגועה. רמי בעלה בזבז את אונו ואת הונו על נשים זרות במקום להתמקד בבית, שבו המתינה לו תמיד אשתו האוהבת, שהקריבה את הקריירה שלה לטובת בנם הפגוע. ואם כל זה לא מספיק, כעת הוא גם מביע רצון להיפרד ממנה.

הלב והרגש ביקשו להתגרש. רווית חוותה השפלה, היא חשה מרומה, כבר לא היה לה אמון בבעלה. האם כך הוא מורה לה על הטיפול המסור שהעניקה לבנם המשותף?

לעומת זאת, השכל וההיגיון אותתו לרווית שאולי אין זה הצעד הנכון, שהרי רמי הוא המשענת הכלכלית שלה, ויש לה שלושה ילדים ובהם ילד פגוע. כיצד תתמודד לברה? האם ייתכן בכלל שתוכל לפתוח פרק ב' בחייה במצב כזה? אם רווית תגיש תביעת גירושין נגד רמי, ייתכן שבכך היא תשחק לידיו. אם לא יהיו בידיה ראיות מוצקות לבגידותיו, אולי היא תפסיד את כתובתה. נוסף על כך, אם בני הזוג יתגרשו, רמי לא יהיה חייב עוד לספק את מזונותיה לאחר הגירושין, שכן חובתו של בעל יהודי לספק מזונות לאשתו קיימת כל עוד הם נשואים, ובפועל רווית תלויה בו לגמרי מבחינה כלכלית. בית המגורים וכל רכוש אחר יתחלקו לשניים בעקבות הפרידה.

אם רווית תבליג על כעסה, תמשיך לתפקד כרעיה נאמנה ותוסיף לבשל לרמי, לכבס לו, לקיים עמו יחסים ועוד, התנהלותה תאפשר לה לקבל את המזונות המגיעים לה כאישה, שהרי היא עדיין נשואה לרמי, וגם את כתובתה היא לא תאבד.

אך האם כל זה כדאי לה? האם המחיר הנפשי שתשלם אינו כבד מדי?

ואם היא תחליט למחול על כבודה לטובת המשך החיים הנוחים ובשל החשש לפרק את הבית, האם פירוש הדבר שנכון לנקוט גישה פסיבית המנציחה את דרך התנהלותו של רמי, גישה שבמידה מסוימת הובילה אותה לתלות כלכלית ובעיקר לאיבוד השליטה והידע על מה שקורה בבית מבחינה פיננסית?

אפשרות נוספת היא השהיית ההחלטה. גם אם רווית יודעת מהו הצעד הנכון עבורה, ייתכן שהיא זקוקה לזמן הבשלה לפני שתוכל לפעול. לכולנו יש לעתים צורך בזמן הבשלה, בתחומים רבים בחיים, כאשר אנחנו יודעים בתוך תוכנו שאנחנו צריכים לפעול בדרך מסוימת, אך עדיין איננו מסוגלים לנקוט פעולה וזקוקים לזמן. משך ההבשלה הוא אינדיווידואלי לכל אדם, ולעתים אף יש לו תפקיד חיוני בתהליך.

איך תוכל רווית למזער נזקים בזמן ההבשלה? לכל הפחות עליה לנצל תקופה זו כדי לאסוף ראיות המוכיחות שרמי הוא זה שרוצה להתגרש. מותר לה גם לאסוף ראיות מוקלטות לכך שרמי אומר שברצונו להתגרש, ובלבד שהמקליט או המקליטה משתתפים בשיחה. בתקופה זו כדאי לה לאסוף את כל המסמכים הרלוונטיים לגבי הכספים, ההכנסות, הזכויות, הרכוש המשותף ועוד.

ואולם האם רמי, שנחשף בפני רווית, ומודע לכך שהיא יודעת על בגידותיו ועל רצונו להתגרש, יאמין שאשתו יושבת בשקט ולא עושה דבר? או שמא הוא יחשוד מיד שרווית, שלכאורה שומרת על סטטוס קוו, למעשה טומנת לו מלכודת דבש?

אין ספק שהתנהגות ידידותית מדי מצדה של רווית עשויה להעיד על כך שיש לה תוכניות משלה, שהרי לא סביר שהיא תמשיך להתנהג כאילו לא קרה דבר, ולכן עליה לנהוג בזהירות רבה ובתבונה כדי שלא לעורר חשד.

דרכי הפעולה האפשריות של רווית – הגשת תביעת

גירושין, הבלגה או המתנה לשעת כושר הם שלושה קווים אסטרטגיים שיש לבחון כדי להחליט מהי הדרך הנכונה. על פי רוב אין דרך נכונה אחת, הבחירה היא אישית מאוד, ולעתים ההבדל בין ההחלטות לגבי הדרך שבה יש ללכת תלוי על חוט השערה.

אם נקלעתם למצב דומה, כדאי שתעשו בירור מעמיק ותשאלו את עצמכם שאלות נוקבות: האם גדיעת הקשר טומנת בחובה נזק נפשי גדול יותר עבורכם? האם יש לכם כלים להכיל התרחשויות כואבות ורבות עוצמה בסמיכות גדולה כל כך? אולי אתם מחמיצים אפשרות לתיקון ולשלום בית? ואולי מבחינתכם אין מחיר לחופש ולכבוד העצמי הרמוס, וזה הזמן לזקוף קומה ולהיכנות מחדש? אולי זה התיקון שעליכם לעשות? כך או כך, קחו בחשבון שלהליכה בכל דרך יש מחיר – נפשי, כלכלי ואישי.

דוגמה נוספת היא של חנן ואילנה, שהיו מצויים בהליכי גירושין. חנן, בעצתם של חברים יודעי דבר, החליט לנקוט אסטרטגיה של התשה כלפי אילנה. אילנה לא עבדה לפרנסתה, והייתה תלויה באופן מוחלט בחנן. חנן, מצדו, חסם בפניה את חשבון הבנק וחדל לתת לה כסף למחייתה, ובדרך זו החליט להכניע אותה לתכתיביו.

אילנה הפכה חסרת אונים, ללא פרוטה בכיסה, ולא יכלה אף לקנות מוצרי מזון בסיסיים או להתנייד. היא הגיעה לקצה

גבול יכולת הספיגה שלה, עד שיום בהיר אחד, כדי להבהיר לחנן עד כמה מצבה קשה, ושהיא לא עומדת בכך יותר, עשתה מעשה דרמטי מתוך ייאוש. בשעה שהכינה כריכים לילדים בבוקר, היא נטלה את סכין המריחה שבאמצעותה מרחה שוקולד על הלחם, כיוונה אותה אל גופה והודיעה לחנן שאם ימשיך כך, היא תתאבד.

חנן, שכל התנהלותו נבעה מחשיבה אסטרטגית שנועדה להוביל להתשה, היה מצויד במכשיר הקלטה זמין והקליט את הסיטואציה שאליה התכונן מראש. הוא העביר את ההקלטה לרשויות הרווחה, ובתוך כך תיאר את אילנה כאישה אוברדנית ומסוכנת לילדים. כתוצאה ממהלך זה נכתב תסקיר של משרד הרווחה שלפיו אילנה אינה יכולה לתפקד כהורה משמורן – כלומר ההורה שהילד חי בביתו רוב הזמן, והוא האחראי להתנהלות היום-יומית השוטפת – וכי על חנן להיות ההורה המשמורן.

אילנה הגיעה לייעוץ, ויחד איתה נעשתה עבודה מאומצת ביותר מול רשויות הרווחה, כדי להבהיר להם את המצב לאשורו. המטרה הייתה להוכיח שאילנה איננה מסוכנת לילדיה; יתרה מכך, היא הורה מיטיב, והאיום בהתאבדות היה אקט ספונטני של ייאוש בתגובה לאסטרטגיית ההתשה של חנן.

נוסף על כך נאספו ראיות רבות למניעיו האמיתיים של חנן, שכל רצונו היה להכניע את אילנה, ובאמצעות פגיעה בילדים, שהיו ציפור נפשה, לגרום לה להיכנע לתכתיביו הכלכליים, שבסופו של דבר היו מבחינתו חזות הכול.

כדי לתקן את הנזק היה צורך בהשקעה של מחשבה רבה ושעות עבודה רבות. בסופו של דבר השתכנעו רשויות הרווחה שאילנה היא הורה ראוי, ובתזכיר נוסף חדש הומלץ על משמורת משותפת להורים, ובית המשפט אימץ תזכיר זה.

לאור העובדה שאילנה כבר עמדה לאבד את המשמורת על הילדים, וחנן עמד להיות המשמורן היחיד – המשמורת משותפת הייתה הישג אמיתי מבחינתה.

מתדיינים רבים בוחרים באסטרטגיית ההתשה, משום שזו העצה שהם מקבלים ממקורביהם או מבאי כוחם. לעתים הם סבורים שהם מכירים היטב את הצד השני, ובדרך זו יוכלו למקסם את רווחיהם.

אך צריך לזכור שגם מי שמשתמש באסטרטגיית ההתשה משלם מחיר: הוא מתיש את עצמו ופוגע בנפשם של ילדיו, גם אם בעקיפין. כמו כן סביר להניח שאם הצד השני מיוצג על ידי עורך דין איכותי, אסטרטגיה זו לא תועיל במיוחד למשתמש בה. יתרה מכך, גם הערכאות השיפוטיות לא יראו אותו בעין יפה, והדבר יבוא לידי ביטוי בהחלטות השיפוטיות.

אם אתם חווים התנהגות שכזאת מטעם הצד השני, כדאי לכם להיות זהירים ושקולים. קחו בחשבון שייתכן שמעשיכם מתועדים. היוועצו באנשי מקצוע טובים, המסוגלים לראות את הסיטואציה בכללותה, שידעו לסייע לכם ולכוון אתכם לנהוג בתבונה, כדי שלא תיפלו בבלי משים לבורות שכורים לכם בדרך.